

Тема випуску:

Законодавчі обмеження для компаній, якими володіють російські громадяни чи юридичні особи

За більш детальною інформацією
звертайтеся, будь ласка, до авторів:

Тімур Бондарєв

Керуючий партнер і
партнер-засновник
Timur.Bondaryev@arzinger.ua

Алеся Павлинська,

радниця практик корпоративного
права/M&A та трудового права
Alesya.Pavlynska@arzinger.ua

Наразі в Україні зареєстрована значна кількість компаній, учасниками, акціонерами або бенефіціарами яких є російські громадяни або юридичні особи. Водночас зовсім не всі контролюються російським бізнесом та олігархами, – деякі міжнародні компанії історично мають російські компанії в ланцюжку володіння, які є учасниками українських «дочок».

Чи актуальний ризик націоналізації для таких компаній та чи існують інші обмеження діяльності – у нашому інформаційному матеріалі ми підготували відповіді на ці та інші поширені запитання.

Застереження

Це видання не є юридичною консультацією і має на меті дати загальну інформацію про зміни в законодавстві України. Щоб уникнути ризиків, перед прийняттям будь-яких рішень, що стосуються інформації в цьому виданні, потрібно звернутися за кваліфікованою юридичною допомогою.

Кого стосується націоналізація?

[Законом України «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів» № 2116-IX](#) встановлено наступний механізм націоналізації власності рф в Україні:

■ **націоналізація здійснюється без компенсації;**

■ **процедура складається з таких етапів:**

1.

внесення проекту рішення зі списком об'єктів до РНБО КМУ;

2.

прийняття рішення РНБО;

3.

введення в дію указом Президента України;

■ **націоналізація стосується об'єктів власності рф та її резидентів** (українські юридичні особи з прямою або опосередкованою участю рф).

Наразі Закон не поширюється на українські юридичні особи та активи, які контролюються приватними російськими та міжнародними компаніями та фізичними особами. Проте відповідно до запропонованих змін РНБО чи суду може бути надано право націоналізувати приватні активи, включно з активами, що належать міжнародним корпораціям [контрольованим як українськими, так і/або міжнародним бенефіціарами або компаніями], які (i) підтримують агресію рф ТА (ii) не припинили свою діяльність у рф. Тому ризик націоналізації може бути актуальним навіть для компаній, які не мають безпосереднього зв'язку з рф.

Чи обмежена діяльність українських компаній?

ТАК, наразі законодавство передбачає наступні обмеження, релевантні для українських юридичних осіб:

Мораторій на виконання зобов'язань¹, кредиторам за якими є українські юридичні особи, в яких кінцевим бенефіціарним власником, членом або учасником (акціонером), що має частку в статутному капіталі $\geq 10\%$, є рф, громадянин рф або юридична особа-резидент рф («українські юридичні особи, пов'язані з рф»)².

Відмова у вчиненні нотаріальних дій⁴ за зверненням українських юридичних осіб, пов'язаних з рф.

Мораторій на відчуження (або дії, які можуть мати наслідком відчуження) нерухомого майна, цінних паперів, корпоративних прав, транспортних засобів, повітряних та морських суден, суден внутрішнього плавання³ українськими юридичними особами, пов'язаними з рф, або таким особам.

Заборона валютних операцій⁵

- з використанням російських рублів та білоруських рублів,
- учасником яких є юридична або фізична особа, яка має місцезнаходження (zareєстрована/постійно проживає) в рф або в Республіці Білорусь,
- для виконання зобов'язань перед юридичними або фізичними особами, які мають місцезнаходження (zareєстрована/постійно проживає) в рф або в Республіці Білорусь.

1. [Постанова КМУ від 03 березня 2022 року № 187 «Про забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави Україна у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації»](#)
2. На відміну від актуальних правил щодо націоналізації, мораторії поширюються не тільки на компанії, підконтрольні рф, а й на приватні компанії.
3. [Постанова КМУ від 03 березня 2022 року № 187 «Про забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави Україна у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації»](#)
4. [Постанова КМУ від 28 лютого 2022 року № 164 «Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану»](#)
5. [Постанова Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року № 21 «Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року № 18 «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану»](#)

Чи можливо внести зміни до структури власності?

Ні, зміна до структури власності неможлива з огляду на мораторій на відчуження (зокрема, відчуження в майбутньому) та будь-які дії, які можуть мати наслідком відчуження акцій/часток, встановлених щодо рф та юридичних осіб-резидентів рф⁶.

Окрім цього, існують технічні обмеження процедури, а саме:

- Міністерством юстиції визначено **обмежений список** дозволених реєстраційних дій, який не включає зміну учасників або бенефіціарів (дозволені, наприклад, є створення благодійних та громадських організацій, товариств з обмеженою відповідальністю, зміна керівника, зміна місцезнаходження).

Таким чином, внести зміни щодо учасників або бенефіціарів поки неможливо.

- Розміщення, обіг та викуп цінних паперів, а також проведення операцій в системі депозитарного обліку **тимчасово зупинено**⁷ (з деякими виключеннями, зокрема, щодо державних цінних паперів). Тобто, перехід права власності на акції наразі поки також заблоковано.

Ми продовжуємо слідкувати за ситуацією та будемо оперативно повідомляти у разі будь-яких оновлень.

6. [Постанова КМУ від 03 березня 2022 року № 187 «Про забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави Україна у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації»](#)

7. [Рішення НКЦПФР від 24 лютого 2022 року № 136 «Про тимчасове обмеження проведення операцій на ринках капіталу»](#)